

JURNAL

PENTRU PERSOANELE ȘTIINȚELOR ȘI NATURALE ȘI ESAKTE, ÎN TOATE CLASELE

Pedișeaș

BCU Cluj / Central University Library Cluj

de

PROFESOR DOCTOR IULIUS BARASH.

№ 43.

(Anul al patrulea)

București

22 Noiembrie, 1859.

Conținutul: Istoria naturii și botanicii. — O nouă la istoria botanicii. — Arborele Dafin. — Trăiele animalelor.

Istoria naturii și botanicii.

III.

(Științe.)

Medicina este privity de către mlați ca
apta d'a însușitomi oamenii bolnavi; cei snt
toși, nș vorș sș știe de știința lui Hipocratū.
ba încă șii batș jockș d'aveștā tatș alș medicinei
și de toți disciplii lui. Aceasta este o mare
greșeală; kți sntș pșini oamenii care alș o
sanitate absolūtă. liberș de ori-șe nedisposișne,
mai kș seamș seksuā «chelș frumosș» este ne-
greșitș mai mlaș pștimāș de kītș sntșosș
O damș „kșm se kade“ (comme il faut) șii netrepe
vieāa ei în doș chererī: în chererea dșne mar-
shanda de modș șii în cherere dșne medikuā

care este în modș. Fiind ast-fel, nergreșit kș tre-
bre sș cheretmș dșne kaza așestei tipomele
șenerale a șenerașionei noastre șivilizate și
care sntș mizloașere șpre a pemediā la așeastș
ștare amerinștoare pentru viitoruā șmanitșei?
Noi pșșndemș kș: o kșnoștinș solidș așșpra
naturēi alimentelorș noastre și așșpra moduā
lșkșreī dorș, ba adșce șnș mare așștorș în pa-
poriāș așesta.

Omulș șivilizatș d'akșmș, vșzindș-se în-
konșșratș d'atitea pelerē fizișe care impresoarș
vieāa sa, inima lui se imule kș dorinșe im-

posibilе. Елѣ дореште intoarcerea timpurilor
veci, timpurilor primitive, idilice, kindѣ vieada
omului era inkѣ in starea natreii, plinѣ de sim-
plitate mi de fericiре че insoдеште simpli-
citatea; in аsea stare kindѣ omul n'avea inkѣ
knowingul d'o mie de treбvinge fьrѣ care nѣ
poate sѣ treбask akemѣ niсi mьkarѣ o zi. Dar
acheastѣ dopingul este imposibilѣ; преkэмѣ unѣ
omѣ nѣ mai poate sѣ fie kopilѣ pentrѣ a doa
oарѣ in vieada sa, asemenea mi денulѣ zmanѣ
odatz emitѣ din starea primitivѣ mi intratѣ in
calea civilizatiunei, nѣmai poate ka sѣ se in-
toarkѣ inapoї la аsea stare. Аша darѣ, kindѣ
unѣ medicѣ mi igienicѣ ne daѣ noѣ повадѣ ka
sѣ invьдѣmѣ чева de поплѣ sьлbaticѣ mi робstѣ;
ei чеpe de la noi unѣ чева nepraktikѣ mi impo-
sibilѣ; kьчѣ ne este neste nstingul ka sѣ ne пѣ-
nemѣ in positiunea ачestorѣ oamenѣ mi поплѣ.
De la чине sѣ лѣmѣ esemпле ka sѣ le зртѣmѣ?
De la канibalѣ sьлbaticѣ care mьnikѣ mi keарѣ
akem carne de omѣ? Saѣ de la Hotentotѣ care
mьnik koaja de арборѣ? Dar niсi поплѣи класи-
сѣи nѣ potѣ sѣ ne serve de esemпле. Oape
ntemѣ sѣ зртѣmѣ esemплѣлѣ Elenilorѣ лаче-
demonѣ care аѣ intokmitѣ pentrѣ totѣ четьденѣи
o sьпѣ neарѣ, oprindѣ kѣ лецѣле челе mai se-
vere ka sѣ nѣ mьninche чине-ва алѣ-felѣ? Saѣ
sѣ invьдѣmѣ чева de la Romanѣ гьрманzѣ de
care rakontѣ istoriea kѣ, dьne че аѣ mьnkatѣ la
o masѣ лѣksoasѣ inkьrkatѣ kѣ prodьktele nat-
reii provenite din toate пьрцѣле лѣmeї; apoї ne
зртѣ аѣ лѣatѣ o вьрсьтѣрѣ ka sѣ verse totѣ че
аѣ mьnkatѣ, ka sѣ poatѣ inчene mьnкаре din нѣoѣ?

Este darѣ invedepatѣ kѣ niсi instinktele по-
плѣре prezinte mi trekьte nѣ potѣ sѣ ne serve
de esemпле sьлbtare, prin зрmare singьpa spe-
ranца noastрѣ este *utinца*.

Штинца ne-a sьsѣ deja din че elemente se
kompьne копнѣлѣ nostрѣ mi utinца ne va ziче
unde sѣ гьsimѣ asemeea elemente in natрѣ ka
sѣ nstemѣ sѣ le пнемѣ in копнѣлѣ nostрѣ.
Nѣmai asemenea elemente пластиче, din care poate
sѣ se реклѣdeaskѣ копнѣлѣ nostрѣ, poate sѣ ne serve
drentѣ nstpriminte рационабиле, kindѣ ле mьn-
kьmѣ in кьтѣdimѣ рационабиле mi препарате in-
tr'unѣ modѣ рационабилѣ.

Mai sьsѣ amѣ vьzьtѣ kѣ ne era lesne a
гьsi elementele din care este kompьsѣ копнѣлѣ

nostрѣ, prin analiza care amѣ fьkat'o sinцелѣи
nostрѣ; kьчѣ in sinце sѣntѣ impьznate toate e-
lementele din care se kompьne копнѣлѣ anima-
лѣлѣ; сьнцело este omul saѣ animalulѣ fьlidѣ.
Mai greѣ este d'a гьsi unѣ alimintѣ (nstprimintѣ)
аша de perfectѣ, care арѣ копнѣnde nѣmai ma-
terii алиментаре folositoare копнѣлѣ mi алѣ
nimikѣ; intr'unѣ кьvintѣ e greѣ pentрѣ вькьтарѣ
a гьsi композициunea unѣ nstprimintѣ ideealѣ
care арѣ si de чеа mai mare perfectiune. Darѣ
acheea че e greѣ pentрѣ вькьтѣрѣя noastрѣ, nѣ
e greѣ pentрѣ вькьтѣрѣя natreii, care intr'ade-
вьрѣ a гьsitѣ mi a kompьsѣ unѣ asemenea nѣ-
tpimintѣ ideealѣ; ачестѣ nstprimintѣ este *lante*.
Tokmai intr'unѣ timpѣ kindѣ toate цесьтѣрѣле коп-
нѣлѣи sѣntѣ in calea desvoltьrei lorѣ чеа mai
aktivѣ, kindѣ клѣdѣrea копнѣлѣ nainteazѣ kѣ па-
сьрѣле челе mai рenezѣ, tokmai атнчѣ лантеле
este singьрѣлѣ nstprimintѣ алѣ omulѣ. Este darѣ
invedepatѣ kѣ dakѣ vedemѣ kѣ, kѣ singьрѣлѣ nѣ-
tpimintѣ алѣ лантелеи, копнѣлѣ se desvoltѣ in
toate пьрцѣле копнѣлѣи sьѣ, mi in carne mi in
oase, de ачееа neрemѣtѣ kѣ лантеле treбьe sѣ
kopnѣnzѣ in sine матерii пластиче pentрѣ toate
ачесте пьрцѣ але копнѣлѣи адекѣ pentрѣ carne,
oase mi keарѣ peri.

Simplicitatea лантелеи nѣ treбьe sѣ ne in-
шеле; kьчѣ mi sinцело este o materie foarte
simplѣ, kѣ toate ачестеа amѣ вьzьtѣ kѣ копнѣnde
in sine elementele tьtьlorѣ цесьтѣрѣlorѣ коп-
нѣлѣи; apoї esperinца a invьцалѣ ne oamenѣ
inkѣ kѣ mьлцѣ секьлѣ nainteа utinцеї, d'a skoate
din ланте fьльrimѣ de nstpriminte сьнцлоase mi
плѣкьte; asta este брѣnза mi знтѣлѣ care era кѣ-
noskьte oamenilorѣ nainte kѣ miї de anѣ. Keарѣ
mi атнчѣ аѣ utistѣ oamenѣи kѣ лантеле e dьлче,
darѣ in timpьрѣle noastрѣ, химѣа a решѣtѣ a
prodьche din ачeastѣ дьлчеацѣ a лантелеи, захарѣ
кьратѣ nemitѣ захарѣлѣ лантелеи (saccharum lactis).
Аsemenea a арьtatѣ химѣа kѣ лантеле копнѣnde
sare, пьчѣoasѣ mi fьрѣ. Intr'unѣ кьvintѣ: химѣа
a арьtatѣ kѣ композициunea лантелеи este totѣ
ачееа a композициunei sinцелѣи. Аколо (in sinце)
este апѣ, альбьmin, фьбрѣn, гьрьsime, захарѣ mi сь-
рьрѣ минерале (sare, варѣ, шчл.); аичѣ (in ланте)
este caseinѣ care копнѣnde in sine альбьmin mi o
materie azotoase аnалоаце kѣ фьбрѣnѣ, знтѣ care e
o гьrьsime, захарѣлѣ лантелеи mi sare. Аша dar

nat̄ra ne a dat̄ z̄n̄ model̄ sā ideal̄ al̄ n̄-
tr̄p̄imintelor̄ noastre; nat̄ra ne arat̄ k̄ toate
n̄tr̄p̄imintele z̄ile ni folositoare corp̄al̄i no-
str̄, tr̄z̄be s̄ fie materīi care kop̄ind̄ al̄z̄-
min̄, gr̄sime, zahar̄, sare ni oare-care s̄-
pr̄i minerale.

K̄ toat̄ perfec̄iunea sa admirabil̄, lan-
tele ar̄ fi prea monoton̄ pentr̄ toat̄ vieāa
om̄al̄i. N̄mai in imajinaḡinea poezior̄ id̄i-
lich̄, ar̄ n̄tea esista o l̄me de n̄stor̄i inocen̄i
care netrek̄ vieāa lor̄ s̄z̄tr̄ind̄-se n̄mai k̄
lantele oilor̄ lor̄ ni s̄ k̄inte k̄intech̄ de a-
mor̄ ni tandrega dragostelor̄ lor̄ n̄storale.
Dar̄ fiind̄ k̄ l̄mea real̄ n̄ e aua ni oamen̄i
n̄ pō s̄ netreak̄ vieāa lor̄ l̄nḡ z̄ia
doiilor̄ lor̄, sā la z̄n̄ reuim̄ de lante n̄r̄;
de aceea era de trez̄ind̄ a r̄si in v̄k̄t̄rie

niute alimente perfecte care seam̄n̄ k̄it̄ se
poate k̄ lantele in privin̄a n̄tr̄p̄ir̄i corp̄al̄i.
Acest̄ aliment̄ are o mis̄ne foarte grea; pe-
de o parte el̄ trez̄be s̄ n̄treask̄ intr̄ z̄n̄
mod̄ armonik̄ toate p̄r̄ile corp̄al̄i intok̄mai
ca lantele; apoi ne dat̄ parte n̄ trez̄be s̄ fie
aua de monoton̄ ni de z̄niform̄ ca lantele ni
trez̄be s̄ prezinte o diversitate abondant̄ in
r̄st̄, koloar̄, konsist̄n̄a s̄. c. l. K̄t̄i am̄ z̄is̄
mai s̄s̄, k̄ monoton̄ia in f̄kate ne omoar̄. Z̄n̄
om̄ kondamnat̄ a m̄nka in toate z̄ilele n̄mai
z̄n̄ feā de m̄nkar̄, k̄ tim̄ ni va peri. Diver-
sitatea sim̄ḡic̄ilor̄ este o l̄ce fundamentala
a vieei noastre; ea este parf̄m̄l̄ esisten̄ei
omen̄it̄i; z̄nde ea linsehte, akolo e monoton̄ie,
z̄r̄ic̄isne ni desr̄st̄l̄ vieei.

O not̄ la istor̄ia v̄k̄t̄riei.

In artikol̄l̄ nostr̄ despre istor̄ia nat̄-
ral̄ a v̄k̄t̄riei, vom̄ avea okaz̄ie a vorbi
ni despre istor̄ia v̄k̄t̄riei, ak̄m̄ ins̄ vom̄
pomeni n̄mai chele z̄r̄itoare k̄riozīt̄i.

S̄ n̄ vorvim̄ de sek̄lele chele mai de-
p̄rtate ni s̄ pomenim̄ n̄mai de sekol̄l̄ al̄
15-lea. At̄n̄ci era mod̄ mai in toat̄ Ez̄ropa
central̄ d'a m̄nka s̄z̄ tape pikant̄, f̄k̄t̄ k̄
m̄l̄ ni per̄ ni ingver̄; in Germania ni An-
gl̄ia se m̄nka s̄z̄ de bere k̄ ingbar̄, skor-

z̄itoare ni alte asemenea kond̄ente apr̄nz̄-
toare. D̄ne s̄z̄ de bere, se m̄nka m̄l̄
v̄r̄nz̄ care form̄ z̄n̄ artikol̄ mare de m̄n-
kar̄; d̄ne v̄r̄nz̄ vinea z̄n̄ pilaf̄ (sā mai
bine, o v̄r̄nz̄ groas̄) f̄k̄t̄ de mei (Millet)
(septe intr̄ z̄n̄ sak̄), ne z̄r̄ vinea o fap̄rie
k̄ leḡma; ne z̄r̄, f̄rint̄r̄ ni ne z̄r̄ la
s̄r̄mit̄l̄ mesei vine t̄rt̄ d̄lce.

Eat̄ o k̄rioas̄ mas̄ cent̄r̄ cher̄l̄ r̄r̄i
a omen̄ilor̄ d'ak̄m̄.

In tot̄ imper̄ial̄ Austriā v̄nt̄z̄hte ak̄m̄
voale epidootik̄ (z̄isma vitelor̄) care a f̄k̄t̄
aita ravaiz̄r̄ ni p̄z̄bi la noi in k̄r̄s̄l̄ de
mai m̄l̄ ani; in toate z̄ilele se citehte in ra-
zeta Austriāch̄ remez̄i noi prop̄ni pentr̄ a-
cheast̄ voal̄ ter̄ibil̄. Inre alt̄ele v̄tim̄ ak̄m̄
k̄ z̄n̄ seignor̄ rekoman̄d̄ m̄l̄ in tim̄l̄

epidootic̄i d'a z̄n̄e vit̄ele s̄z̄toase ni chele bol-
nave k̄ m̄l̄ z̄n̄-de-lem̄n̄ neste toat̄ pelea;
chele d'int̄ī ka s̄ n̄ se boln̄veask̄, chele d'al̄
doilea ka s̄ se ins̄p̄tocheze; acest̄ remed̄
dak̄ n̄ va face bine, negremit̄ k̄ nī r̄z̄ n̄
poate face.

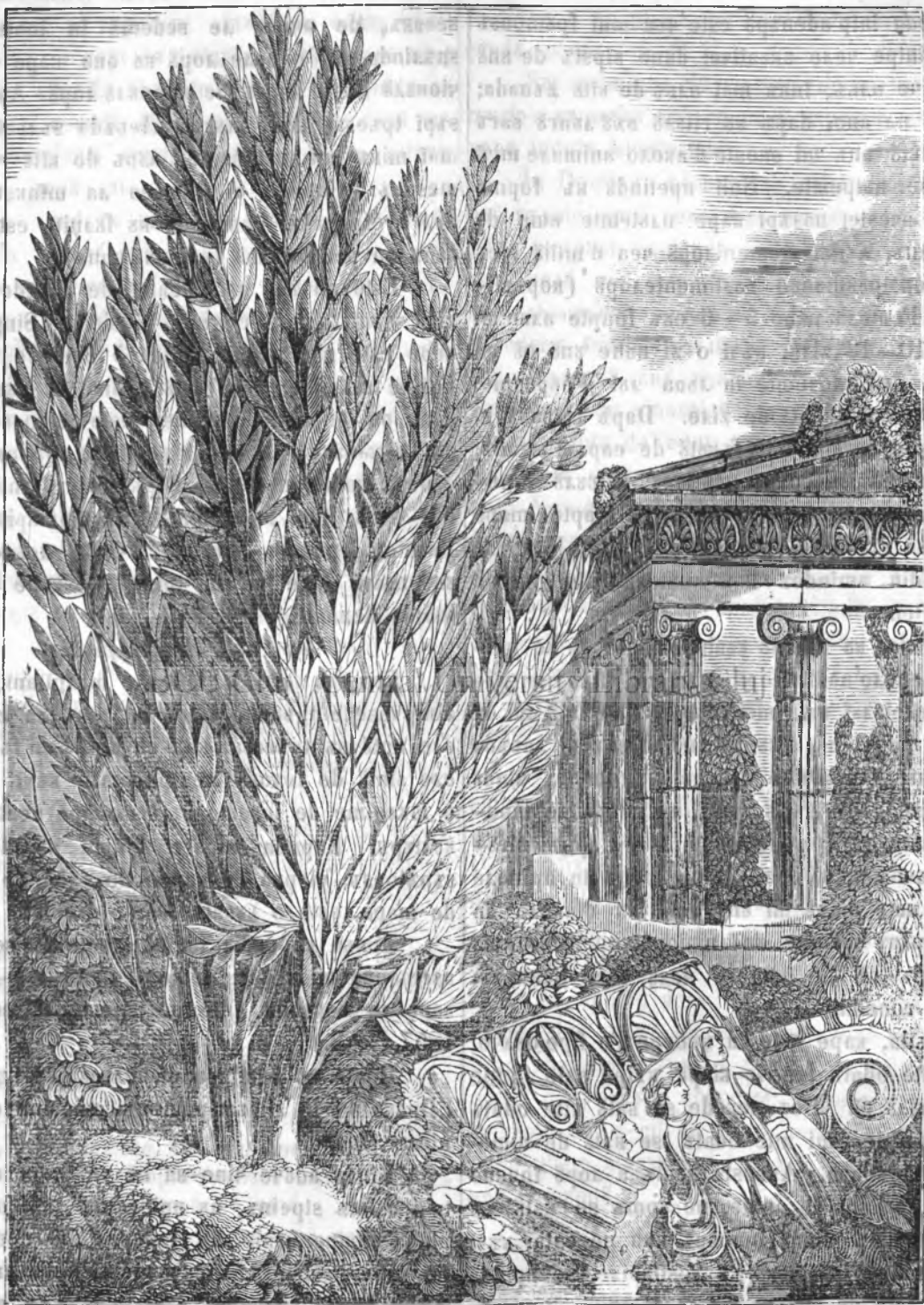
Arbor̄l̄ Dafin̄.

Arbor̄l̄ Dafin̄ (Laurus, Laurier, Lorbeer-
baum) este interesant̄ s̄z̄ m̄l̄e p̄unkte de ve-
dere. Este interesant̄ prin inf̄uz̄iarea sa ma-
jestoas̄, prin f̄r̄m̄secea nopt̄al̄i s̄z̄, apoi

este ink̄ mai interesant̄ prin cheleb̄rit̄ea l̄i
in literat̄ra antik̄ ni modern̄. Nīi z̄n̄ r̄r̄-
man̄ n̄ poate s̄ fie mai lak̄m̄ d̄ne pom̄l̄
chel̄ mai pl̄k̄t̄, de k̄it̄ poez̄i d̄ne f̄r̄k̄tele

<p>сѣ'шї вѣндече сѣбѣичінеа амвѣііінеї каре ре- сїдѣ вѣ канѣ. сѣѣ сѣ вѣѣе ачесте фѣї шї боавѣ вѣ stomachѣ ка сѣ'шї вѣндече сѣбѣичінеа дїѣес-</p>	<p>тїсней каре ресїдѣ вѣ вѣртѣ; сѣѣ ка сѣ'шї жнѣ пїчїоареле кѣ жнѣ de dafinѣ кїндѣ аре сѣбѣичіне вѣ пїчїоаре. Eatѣ dafinѣ жнѣ pemedѣ ѣенералѣ</p>
--	---

Арборѣѣ Dafinѣ (Laurus, Laurier, Lorbeerbaum.)

вѣнтѣ тоате сѣбѣичїіне оаменентї. de ла канѣ кїндѣ амѣ жїсѣ кѣ ачестѣ арборѣ este foapte вѣ-
пїнѣ ла пїчїоаре.— Оаре н'амѣ артїѣ дїпентате ѣепесантѣ?

Траївлѣ анималелорѣ.

(Ѣрмаге.)

Лебѣда интр'адевѣрѣ есте чеа маї фрѣмоашъ пасѣре динѣре челе акзатиче; дѣне вѣрстѣ де знѣ анѣ се фаче алѣ, инкѣ маї алѣ де кѣтѣ зѣпада; еа иноатѣ не апѣ, дарѣ кѣ гѣтѣлѣ сѣлѣ лѣнгѣ барѣ капѣлѣ свѣтѣ апѣ шѣ скоате д'аколо анимале мѣчѣ кѣ карѣ се нѣстреште. Ѣнѣ претѣндѣ кѣ форма корѣвлѣ ачестѣ пасѣрѣ каре платеште аша де вѣне не апѣ, а датѣ оаменѣлорѣ чеа д'инѣиѣ идеѣ десѣре констрѣкѣиѣнеа бастиментелорѣ (корѣвѣи-лорѣ) — *Фемела* нѣне 5—6 оѣлѣ фоарте алѣе шѣ марѣ ин 10—12 зѣле, кѣчѣ о зѣ нѣне знѣ оѣ шѣ о зѣ нѣ. Ле клочеште ин лѣна лѣи *Феврѣарѣе*, адѣкѣ ин тѣмнѣ де 50 де зѣле. Дарѣ кѣвѣвлѣ еї лѣ фаче опѣ не знѣ пѣлѣ гѣкѣлѣ де еарѣлѣ вѣкатѣ, сѣлѣ не трестѣе сѣлѣ кѣарѣ нѣрѣтѣндѣ кѣвѣвлѣ инно-лѣндѣ не апѣ; араатѣ о лѣндѣрѣцѣ фоарте маре пѣнѣрѣ нѣиѣ сѣлѣ шѣ-ї анѣрѣлѣ тотѣ-д'акна. Цѣрѣреле нѣрдѣче дѣн амѣндоѣ контѣнентеле, сѣнтѣ патрѣи але лебѣдеї.

Лебѣда, кѣ дѣрѣнтѣ кѣвѣнтѣ поате сѣ фѣе прѣ-вѣтѣ ка рѣчеле пасѣрѣлорѣ акзатиче, сѣндѣ ин прѣ-вѣнда имѣлетѣлѣ сѣлѣ маѣстѣосѣ, прѣкѣмѣ шѣ ин прѣвѣнда форѣеї шѣ а кѣраѣлѣлѣ сѣлѣ; кѣчѣ лебѣда нѣ се teme де нѣчѣ о пасѣре рѣнѣтоаре; кѣндѣ вѣнѣ, ле аштеанѣлѣ гѣрѣ фрѣкѣ, шѣ кѣндѣ се апро-пѣе, ле вѣте кѣ арѣпеле сале кѣ о форѣлѣ вѣгѣ-роашѣ; кѣчѣ лебѣда аре о маре форѣлѣ ин арѣпеле сале шѣ вѣте кѣарѣ шѣ знѣ омѣ кѣ дѣнѣеле ин кѣтѣ сѣлѣ рѣнѣ шѣ кѣте знѣ нѣчѣорѣлѣ, прѣкѣмѣ амѣ зѣсѣ; дарѣ шѣ не кѣнѣеле чѣлѣ маї цѣапнѣлѣ, лѣсне-лѣ гонеште.

Лебѣда, каре есте ин цѣнѣре д'о фѣре дѣлѣе, дѣвѣне кѣте одатѣ фѣроче кѣарѣ кѣтѣре алѣе фѣнѣе дѣн неамѣлѣ еї. Доѣ лебѣде се вѣтѣлѣ кѣте одатѣ кѣ маре фѣрѣе, мѣ кѣте одатѣ се вѣтѣлѣ де дѣмѣ-неада нѣнѣ сеара. Ачѣастѣ лѣнтѣ а лорѣ инчѣе кѣ марѣ ловѣтѣрѣ де арѣне, не вѣртѣ се вѣтѣлѣ кѣ корѣнѣрѣе нѣнѣ кѣндѣ омоарѣ зна не алѣ; кѣчѣ вѣзѣндѣ кѣ нѣ исѣтѣскѣ кѣ ловѣтѣрѣе, се прѣндѣ зна не алѣ де гѣтѣ ка сѣ се сѣгѣрѣме тотѣ де одатѣ. Ачѣеа каре атакѣ, цѣне капѣлѣ алѣеа вѣгѣтѣлѣ ин апѣ ка сѣ-лѣ инпѣче.

Лебѣда нѣ нѣмаї кѣ се цѣне фоарте кѣратѣ, дарѣ лѣ плаче шѣ преа мѣлѣлѣ ка сѣ се инподо-

вѣаскѣ, де ачѣеа ле вѣдемѣ ин тоате зѣлеле сѣнѣлѣндѣ-шѣ нѣнѣеле лорѣ кѣ апа каре іеаѣ кѣ чѣокѣлѣ шѣ о вѣрстѣ не корѣвлѣ лорѣ. Ачѣестѣ пасѣ-рѣлѣ трѣскѣ преа мѣлѣлѣ. *Лебѣда* сѣлѣватѣкѣ есте маї мѣкѣ шѣ маї нѣгѣнѣ алѣ де кѣтѣ чеа до-местѣкѣ. Карнеа еї е гѣреа ла мѣнѣкѣлѣ, дарѣ нѣлѣса еї, трѣстѣ инпѣрѣхнѣ кѣ фѣлѣцѣи, есте фоарте вѣнѣлѣ ла рѣвматѣсмѣ (reumatismus).

Este шѣ знѣ алѣлѣ неамѣ де лебѣде карѣ се зѣкѣ *контѣтоаре* (cygnus musicus, Singeschvan) каре есте маї марѣ (авѣндѣ 5 нѣчѣоаре сѣлѣ 7 1/2 пѣлѣме мѣрѣме, чѣлѣ алѣлѣ неамѣ аѣ нѣмаї 4 1/2 нѣчѣоаре, апроапе 7 пѣлѣме), есте де колоаре алѣлѣ шѣ кѣ капѣлѣ галѣенѣлѣ, трѣеште ин нѣрдѣлѣ амѣн-дѣрорѣлѣ контѣнентелорѣ, дарѣ іеарна мерѣе кѣ-трѣ сѣдѣ; маї кѣ сеамѣ ла цѣртѣрѣле мѣрѣи *Каснѣи* іернеасѣ мѣлѣте. Ачѣестѣ лебѣде сколѣлѣ знѣ гласѣ таре ка де трѣмѣцѣлѣ, каре се аѣде фоарте дѣнарѣе.

Чѣви note desѣре pentѣле.

Броаскѣ цѣстоашѣ трѣеште мѣлѣцѣ анѣ, о спѣцѣлѣ дѣнѣтр'инѣеле трѣеште кѣарѣ шѣ нѣнѣ ла 80 де анѣ; еле нотѣ сѣлѣ трѣеаскѣ кѣтѣ-ва тѣмнѣ шѣ гѣрѣлѣ капѣ; еле сѣнтѣ де фолосѣ пѣнѣрѣ омѣ, кѣчѣ мѣнѣнкѣ о мѣлѣдѣме де інсекте вѣтѣмѣтоаре пѣнѣрѣ арѣ-кѣлѣтѣрѣ. Карнеа лорѣ е фоарте нѣтрѣлоаре шѣ сѣнѣтоашѣ; чѣорѣва де карне де вѣроаште цѣстоашѣ де маре, есте о вѣкатѣ фоарте скѣмѣнѣ.

Лѣмба крѣкодѣлѣлѣ нѣ поате сѣ се мѣшѣе, асемѣнеа шѣ гѣтѣлѣ: *фемела* нѣне 30—60 оѣлѣ карѣ ле аскѣнде (дѣсѣре крѣкодѣлѣ вѣзѣ *Isis* 1857 No 2.)

Поате кѣ нѣмѣрѣеа дѣаволѣлѣ кѣ нѣмѣле де „Дрѣкѣлѣ“ ин лѣмба рѣмѣлѣлѣ, прѣвѣне дѣн шо-пѣрѣлѣ *Дрѣко*.

Кѣндѣ адѣче чѣне-ва не знѣ *катѣлеонѣ* ин-тр'о клѣмѣ стрѣнѣлѣ, нѣ прѣимеште нѣчѣ о мѣнѣкарѣ нѣнѣ моаре; знѣи дѣн нѣтѣрѣалѣшѣи прѣтѣндѣ кѣ фѣе-карѣ пасѣзнѣ прѣдѣвѣе ла ачѣстѣ анималѣ о скѣмѣварѣ де колоаре; астѣ-фѣлѣлѣ s. e. кѣндѣ аре вѣкѣрѣе, е вѣрѣе ка смарандѣлѣ; кѣндѣ-ї е фрѣкѣ, се фаче галѣенѣ; кѣндѣ се нѣкѣжеште, се фаче вѣнѣлѣлѣ инкѣсѣ;— елѣлѣ аре лѣмба аша де лѣнгѣ кѣтѣлѣ корѣвлѣ сѣлѣ.

Шерпи în ȕenerе n'aş arine, niçi înnotz-toare, кэ toate astea se mişкэ мѣлѣ маі iste de kiţă alte animale карі аş nămitеле organe de locomoţiune. Solzii lorş se ridikэ dăne voingъ-ле ші le serbesкѣ atănчи ka o мѣлѣime de niçioare pe карі se тірескѣ; sintѣ шерпи карі трѣскѣ пе кімнѣ, алѣи în пѣдърі, агъдіндэ-се пе арборі; ачеші dăne xpmъ kіндѣ vorş сѣ меаргъ dintр'знѣ арборе інтр'алѣлѣ, се атіртъ пе коада лорş ші кэ корпѣлѣ ші канѣлѣ се mişкэ ka пѣндѣла знѣі оролоѣиѣ (часорникѣ) пінѣ kіндѣ канѣлѣ а ажнѣсѣ ла арбореле vecиnѣ ші аколо се лінеште; sintѣ ші шерпи карі трѣскѣ în ape de ріхрі саş de mare ші карі ін-поатэ кіарş трекіндѣ neste ріхрі саş ші neste мѣрї.— Шерпиі sintѣ сързі, дарѣ вѣдѣ віне. kіндѣ се некъжескѣ скоіѣ знѣ felіѣ de влочїре; се іммѣлескѣ преа мѣлѣ, ле плаче кѣлѣдѣра ші змезеала; знїі kadѣ іearna інтр'знѣ somнѣ адінкѣ каре ȕїне пінѣ прїмѣвара, атăнчи се de-штеантѣ ші-ші skimѣлѣ пѣлѣа. Nerpїї кănosкѣ апроїіереа знѣі шеарне нѣмаі прїп'одоаре; шерпиі sintѣ în stape a fi інвѣдѣдї ші обїчнїиđ кэ омѣлѣ; аş fostѣ ші sintѣ наїиđнї карі ado-реазѣ шеарнеле ка о сїнгѣ divїнѣ.

În prїvїнда спецелорş diferїте de шерпиі vomş ȕїта пе чеї xpmъторї:

ȕni din *Boa* sintѣ маі кэ seamъ adoraȕї ka zeitъї de кѣтре знїі дїн попѣлїі сѣлѣвѣтїчі дїн Африка (serpent fetiche); ачешї шерпиі аş аколо темпѣло ші о мѣлѣime de преодї ші de servїторї пентрѣ servїчііле лорş; прїмескѣ ші sakрїfїче de ла ачешї oamenї.

Колѣберї sintѣ de felърїмї de sneȕe; ле плаче мѣлѣ лантеле, de ачѣа інтрѣ în kase пе fърїшѣ ші вѣа лантеле дїн vasele deskїse че се афлѣ аколо; мѣшкѣтѣра лѣї нѣ е venїноасъ; е foarte кааабїлѣ d'a fi інвѣдѣлѣ ші а се обїчнї кэ омѣлѣ; їнсѣ în їнсѣлеле Молѣче este знѣ колѣбрѣ d'o лăнȕїme de 22 niçioare (апроане 4 stїnjїnї) каре este foarte перїкълосѣ пентрѣ омѣ, кѣчи-ї плаче мѣлѣ карнеа de омѣ.

Кротѣлѣлѣ сѣş шеарнеле ssnъtopş, este шеар-неле челѣ маі отрѣвїтѣ; кѣчи мѣшкѣтѣра са o-моарѣ negрешїтѣ dăne нѣїїнѣ їмнѣ; грѣсїмеа са е antidotъ în kontra мѣшкѣтѣрїї sale.

Шеарнеле кэ окїеларї este o тѣроаре пентрѣ лѣкѣиторїі în Малавар (Indostan) карїі се тем, дїн сѣперстїгїзно, а оторї пе ачешї animală

ȕї дїн контрѣ-ї адскѣ de mнkape шї-ї fakş рѣ-гѣчїзнї ka сѣ се депъртезе de локїнȕеле oа-менїлорş.

În Florida се афлѣ знѣ шеарне каре este în stape a се ȕїнеа kїţă-ва їмнѣ în aerş сѣв-рїндѣ (serpent ailé).

Sѣв нѣмїреа de шеарне de mare (serpent marin) нѣмескѣ знѣ animală marinş monstruosş каре їноатѣ foarte їste.

În Domingo (America) esїste знѣ шеарне алѣ кѣрѣїа канş seamълѣ мѣлѣ кэ канѣлѣ знѣї kїїне (serpent à tête de chien); елѣ este їnemї-кѣлѣ челѣ маі їнпрозиторş алѣ настрїлорş пе карї ле гонеште, дарѣ ші настрїле k'ндѣ-лѣ вѣдѣ, се адăнѣ їмпреїзърѣлѣ лѣї шї-лѣ гонескѣ, аної знде грѣсескѣ знѣ asemenѣа шеарне mortş' лѣ ȕїокнескѣ кэ ȕїокърїле лорş кэ о mare fърїе, kїнїндѣ totş de odatѣ de вѣкърїе, вѣзїндѣ пе їnemїкѣлѣ лорş mortş.

Броштеле трѣскѣ 10—12 anї ші fatѣ ла 4 anї пентрѣ їntїашї datѣ, елѣ скоіѣ знѣ гласş deosebitş (окъкѣїре) прїмѣвара în їмнѣлѣ а-морѣлї ші kіндѣ е senїнѣ; kіндѣ зна їнчѣне, toate-ї respнѣндѣ кэ гласѣлѣ лорş; ачешї sнnetѣ este prodъsş прїн доѣ вешичі алѣе карї ле esş ла amїndоѣ лăсърїле гърїе. În знеле ȕъррї, oа-менїі мѣнїакѣ карнеа лорş.

Nїште fante netърѣдѣsite аş провалѣ кэ ачешї animală poate сѣ рѣмііе мѣлѣї anї fърѣ нѣтрї-мїнтѣ ші кіарş fърѣ aerş ші сѣ нѣ моарѣ; кѣчи s'aş грѣсїтѣ броаште карї аş fostѣ їnkїse în netре de кăлкарїѣ кіарş пѣнѣмѣрадї anї шї kіндѣ ле-а skосş de аколо, аş їnvїatş; kіндѣ пѣне mїna ȕї-не-ва пе dїnsa, се некъжеште ші се їмѣлѣ; kіндѣ ea прїнде чева, нѣ лăсѣ дїн гърѣ niçi ін-тр'знѣ kїпѣ, пінѣ kіндѣ о пѣне ȕїне-ва їн кѣл-дѣра soарелѣї атăнчи о лăсѣ; кѣчи се teme преа мѣлѣ de кѣлѣдѣра soарелѣї; femѣла are о mare грѣстате de а-ші да афарѣ озѣле sale, ла каре операдїне maskѣлѣлѣ-ї ажѣтѣ, кѣчи fърѣ ачѣаста арş fi мѣрїтѣ.

Чева desне neuti.

Афарѣ de вїбанş се маі афлѣ ла noi în Dѣ-нѣре dїн ȕенѣ *Perca* ші челе xpmъїоаре sneȕe: шалѣлѣ (Aspro zingel) ші rїgorѣлѣ (tperca cernua).

Скотѣберѣлѣ are о карне delїcioasъ ла грѣстѣ, елѣ fache кѣлѣлѣторїі estраordїнаре; кѣчи

primăvara se pogorâră din nordul Skoției și Irlanda către sud în marea Atlantică; aici se despart în două cete; una trece pe lângă Franța, Portugalia, Spania, strămoșii de Gibraltar și merge la marea Mediterană, pe lângă o altă cetă, întră prin canalele Lamanș; în luna lui Mai se arată pe țărmurile Franței și Engletere; în Iunie aș ajungă la țărmurile Olandei, unde se despart, o parte merge către marea Baltică pe lângă cea altă merge la Norvegia de unde se întoarce eară în patria lor, adică la marea Boreală. O femelă poartă în icrele sale 50,000 ouă

Thynnus se află în marea Mediterană, mai că se află în împrejurările Siciliei unde trăiesc kite o perechi (bărbați și femele); se cunoaște de departe prin culoarea bălții sale semănândă cu arșinul. Carneă lui e foarte bună la mâncare.

Dintre acestea ordină este și neștele *fistularia tabacaria* semănândă cu ună chibucă. *Aulostoma* are ună botă ce seamănă cu ună flaută. Aceste neștele se află în țărmurile climatelor medionale.

Krapal ajunge la o țărmă considerabilă până 50—60 țani (24—28 oka); elă trăiește până la D. Bufon a văzută ună krapă care a trăit 150 de ani. Krapii sînt și greș de prinsă fiindă că se puzescă; kîndă până chine-va ună krapă în zăpadă și în gura lui până o văcă de pîne măiată în rakiș, poate să dăcă ună krapă la o depărtare de 20—30 de poști și krapălă să pînăse proaspăt.

Cyprinus aureus (goldkarpfen) e de 3—12 țolări lungi, de culoare neagră kîndă e tînăr, dară mai pe țărmă priimindă o culoare ca de aș și de arșin, are o coadă galbenă; este din Kina, și se ține în borkane că apă în casele bogăților pentru frumusețe. — În țările noastre se țesește și brahma (bramha, brasson) este de 3 palme (2 picioare), țartit și foarte larg în corp, verde pe spinare și galben pe bărbă; nu prea e bună la mâncare.

Știkă este foarte prețioasă pentru mâncare, însă e foarte mîncăcioasă și prăpădește totă neștele ce se află într'ună elemteș să într'ună lakă; kîndă va să prină prada sa, se ascunde și se aruncă pe dînsa în minșălă kîndă trece; kîndă va să mînăce ună neștele mare ca

dînsa, atună și mînăce jumătate karpălă și kîndă intră carneă cea mîncată, totă ține că dinții parteă nemîncată ca să nu o nearză. Știkă poate să ajungă la o lungime de 4—6 picioare (6—9 palme) și la o vîrstă de ște de ani. În țimeălă lui Frederik al doilea din Prussia, s'a prinsă o știkă care a avut ună inelă de feră ca o țărmă pe corpălă să, prin care s'a cunoscută că această știkă a avut o vîrstă de 260 de ani

Salmo salar are o carne delicată la mâncare; trăiește în toate țărmurile și kiară în țările cari se varză acolo. Elă este în stare a se săi că o penezicune mare în șșșălă țirilor; icreleă imbecilă să, este atît de mare în kîntă în țime sentimîni ară fi pătă făce o călătorie împrejurălă globălă pamîntesă. Kîndă imbecilă, șșșălă se în șșșălă țirilor, formează două pîndări unte la călătie în forma ună trițigă; pe vîrstă (șșșălă) țirilor, merge salmona (femelă) cea mai mare, și mai pe țărmă vîntă cele-ă-alte femele, apoi tokmai la șșșălă vîntă maskăli.

Kîndă innotindă pe șșșălă unei, dăș peste kite un zăraz, atună sar pe d'asupra, țăcară să aibă o lungime de 5—6 picioare Fie-care femelă alege ună lokă deosebită pe nisînă, acolo sapă și făce o groapă unde depune ouăle (icrele) sale ca să fie pătite de kărsălă unei și de ploă; o femelă poartă în bărbă sa până la 27,000 ouă Salmonii kîndă vîntă din mare în apele țirilor, se îngrășă foarte mălă. Carneă loră e foarte stimată; în țările Rinălă și Tamiza se află într'ună mare țărmă; ei se pătescă că vermi și că neștele mici.

Șkămbria este eară ună neștele călătoră care este că șederea în marea îngrețată unde se ține ascunsă de desvătălă țedei, ca să șkane de țonirea balenei. Aceste neștele pleacă în totă anii din marea nordică, se adună și merge către sud. Șkămbria merge în culoane perțlate, în karpălă fie-țăria se află ună șșșălă kondătoră. O cetă de șkămbrii kăprinde milioane de individe și formează niște bănci șșșarine întregi

Morrhua are o calitate estroordinară adică că e foarte kăpivoră, va încă și mînăce kite odată și nu săi. Corpurile cari nu poate să le ține, le varză în apă (ca țărmurile țărmiteare.)

(Ba țrăna.)